

Hvitkinngås *Branta leucopsis*

Global utbredelse

Hvitkinngåsa er fordelt på tre hovedområder: Østkysten av Grønland, Svalbard samt Novaja Semlja og Vaigach. I 1991 var det, etter en populasjonstilvekst på ca. 15% siden foregående år, omkring 1440 hekkende par i Sverige. Av disse fantes ca. 1240 på Laus Holmar ved Gotland (Tyrberg 1992), der arten etablerte seg i 1971 (Madsen 1991). Det hekket minst ett par på Göteborg-kysten rundt 1989 (M. Vikar pers. medd.). Noen par hekker i Estland. I Storbritannia ble vellykket hekking konstatert på 15 lokaliteter i 1991, med totalt omkring 30 par (Delany 1993). Med utgangspunkt i Madsen (1991) kan den sterkt økende verdensbestanden estimeres til omkring 170.000 individer.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Den norske hekkebestanden av hvitkinngås er nyetablert og hovedsakelig knyttet til trebare, kuperte holmer i den indre skjærgården på Østlandet. Hekking foregår også ved ferskvann.

På holmene i ytre Bunnefjord hekker hvitkinngåsparene med noen titalls til få hundre meters mellomrom. Selve reiret plasseres på flat mark eller stundom i en skråbakke, oftest helt udekket. På Ekeberg i Oslo ligger reirene på små trebevokste øyer i dammer i parklandskap (E.K. Thorson pers. medd.).

Oslo og Akershus: Siden 1979 har hekking funnet sted årlig i ytre Bunnefjord i Nesodden og Oslo kommuner, samt på Ekeberg i Oslo.

Telemark: Ett par hekket på rullesteinsøya Stråholmen i Kragerø juni 1986 (Gravklev 1987 og pers. medd.). Ett par hadde tilhold ved Porsgrunn gjennom hekkesesongen 1991 (R. Bergstrøm pers. medd.).

Østfold: Å. Fjellbakk (pers. medd.) observerte rundt 1990 ett par noen ganger i hekketiden ved Larkollen i Rygge. I samme tidsrom så han et individ i Råde kommune. På øya Store Revlingen i Rygge viste en hvitkinngås hekkeatferd 30.5.1991 og 25.6.1991. 10 km lengre sør ble det observert 2 individer 27.-28.5.1989 og 25.6.1989 (L. Fløseth pers. medd.).

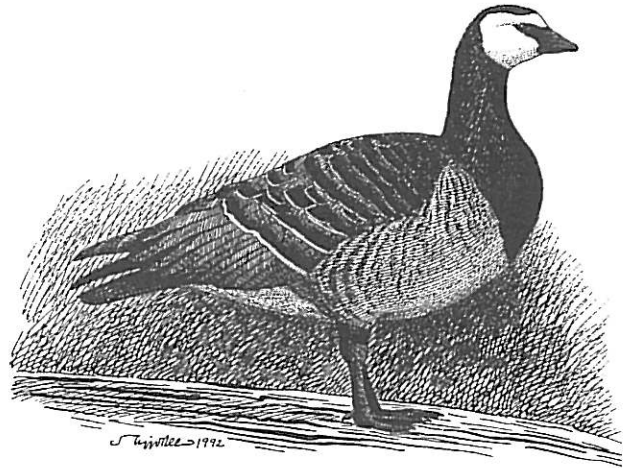
Vestfold: På Tønsberg-kysten ble det i 1990 og 1991 observert 1-3 individer i hekketiden; mye tyder på at et par av hvitkinngås og grågås fikk fram 3 hybridkyllinger i denne perioden (T. Axelsen og T. Nielsen pers. medd.).

Ett til to individer har de siste somrene dukket opp i myte- og hekkeområder til grågås i Møre og Romsdal, Troms og Finnmark (A. Follestad pers. medd.). To individer, trolig et par, ble dessuten sett ved Vestrevatn i Osterøy, Hordaland 24.-25.07.1976 (S. Byrkjeland pers. medd.).

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Den norske hekkebestanden av hvitkinngås var på minst 36 par i 1993. E.K. Thorson (pers. medd.) innførte tidlig på 1970-tallet 40 hvitkinngås-kyllinger fra Sør-Sverige. De fikk fly fritt omkring på Ekeberg i Oslo, og der har det årlig hekket 1-3 par.

Et par har hatt samme hekkeplass i ytre Bunnefjord i hvert fall siden 1979 og fram t.o.m. 1987. I 1986 ruget 2 par også et annet sted i området. I 1987 ble totalt 4 par funnet rugende, og 20 ikke-hekkende fugler ble observert i nærheten (Bergan & Andersen 1988). I 1988 hekket 9 par, i 1989 13 par, i 1990 15 par fordelt på 2 holmer, i 1991 22 par fordelt på 3 holmer og i 1992 28 par fordelt på 2 holmer. I 1993 hekket hele 36 par i ytre Bunnefjord, fordelt på 5 holmer med henholdsvis 17, 16 og 3x1 par.

Det er uvisst i hvilken grad individene som hekker i Norge stammer fra utsettingen til E.K. Thorson og om utveksling med Østersjø-bestanden finner sted.

Hekkebiologi

Hvitkinngåsa er lite sky og enkel å registrere. Mens hunnen ruger holder hannen vakt få meter unna. Hekkende fugler er aggressive og forsvarer egg og unger med hvesing og vingeslag.

Eggleggingen finner trolig oftest sted tidlig i juni, men et eldre par i ytre Bunnefjord har flere ganger lagt eggene medio mai. Hvert par har vanligvis 3-5 unger, og hekkesuksessen er god.

Trekkforhold

I overgangen juni-juli flytter familiene de få kilometrene fra ytre Bunnefjord til Frognerkilen for å myte. Der blir de til ungene er flygedyktige. I august streifer fuglene innen Oslo; stort sett til Østensjøvann, Valle Hovin og Frognerparken. I september-oktober er det observert flokker med mer enn 100 individer. Primo november trekker hvitkinngjessene ut av landet, uvisst hvor. Tidlig i mai vender de tilbake. Ringmerking har vist at individer i Bunnefjorden hekker samme sted år etter år (T. Helleners pers. medd.).

Hekkebestanden i Sør-Sverige stammer antakelig fra bestanden omkring Novaja Semlja. De russiske og svenske hvitkinngjessene overvintrer i samme område, hovedsakelig på den nederlandske Nordsjøkysten.

I løpet av 1990-1992 ble store deler av Oslo-bestanden, 119 fugler, ringmerket. En voksen fugl ringmerket ved Oslo i juli 1990 ble kontrollert i Stockholm-traktene i august 1991. Av 4 individer kontrollert ved Oslo har 3 vært ringmerket i den svenske skjærgården og ett i den finske. Et individ ringmerket i Oslo 31.7.1991 ble funnet nylig dødt i Schleswig-Holstein, Tyskland 12.3.1992.

Samtlige av landets fylker har besøk av individer som ikke hekker hos oss, men som trekker forbi på vei til og fra arktiske strøk.

*Roald Bengtson, Morten Bergan
og Geir S. Andersen*

Hvitkinngås *Branta leucopsis*

3 ● Konstatert hekking

0 ● Sannsynlig hekking

0 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

